Savivaldybių žinios

Nr. 1 (911)

2023 m. sausio 28 d.
Išeina šeštadieniais

LIETUVOS SAVIVALDYBĖS 2023

Viena GIMINĖ, viena KALBA, viena ŽEMĖ...

2–6 p.

Sausio 15 d. Šilutės priemiestyje, Verdainėje, vyko pastato, kuriame prieš 100 metų buvo pasirašytas išskirtinis Lietuvai dokumentas – Klaipėdos krašto (Šilutės) seimo deklaracija – įamžinimo ceremonija.

Romo Gurklio foto.

BENDRUS TAURAGĖS KRAŠTO PROJEKTUS KOORDINUOJA „ŽALIASIS REGIONAS“ ____ 12–13 p.
NERINGA – NAUJAS PRECEDENTAS ŠALIES ISTORIJOJE ____ 16–17 p.
TAURAGĖ – LIETUVOS KULTŪROS SOSTINĖ IŠ ARČIAU ____ 34–35 p.
MERAS ARTŪRAS VISOCKAS: „SLAPTA TIKIUOSI, KAD TAI MILŽINIŠKAS NESUSIPRATIMAS“ ____ 46–47 p.

9 771392 246000

VIENA **GIMINĖ**, VIENA **KALBA**, VIENA **ŽEMĖ**...

Sausio 15 d. Šilutėje vyko iškilminga šventė – Klaipėdos krašto ir Lietuvos Respublikos suvienijimo 100-osios metinės.

Šilutės rajono savivaldybės meras Vytautas Laurinaitis, mero pavaduotojas Sigitas Šeputis ir administracijos direktoriaus pavaduotoja, laikinai einanti administracijos direktoriaus pareigas, Daiva Žebelienė sausio 15-ąją dalyvavo renginiuose, skirtuose Klaipėdos krašto prijungimo prie Lietuvos 100-mečiui paminėti. Šventiniame renginyje taip pat dalyvavo Klaipėdos rajono savivaldybės meras Bronius Markauskas, mero pavaduotoja Violeta Riaukienė, kultūros viceministras Rimantas Mikaitis, Telšių vyskupas Algirdas Jurevičius.

Iškilmingi šventiniai renginiai prasidėjo ankstyvą sekmadienio rytą šventomis Mišiomis už Klaipėdos kraštą ir jo žmones Šilutės Šv. Kryžiaus ir evangelikų liuteronų bažnyčiose. Po jų šilutiškiai ir miesto svečiai pakviesti į istorinę Verdainės gyvenvietę, kur vyko pastato, kuriame buvo pasirašytas išskirtinis Lietuvos dokumentas – Klaipėdos krašto (Šilutės) seimo deklaracija, įamžinimo ceremonija.

Šiam istoriniam įvykiui pagerbti taip pat vyko sporto bendruomenės inicijuotas bėgimas Šilutės miesto gatvėmis.

Ir nors lietaus tądien dangus nepagailėjo, Mažosios Lietuvos istorinė vėliava, skambant Mažosios Lietuvos himnui, prie Šilutės rajono savivaldybės iškilmingai pakelta, pagerbtas Šilutės krašto atstovų, pasirašiusių Klaipėdos krašto (Šilutės) seimo deklaraciją, atminimas.

Prie Šilutės Hugo Šojaus dvaro atidengtas etnografinio Mažosios Lietuvos regiono sostinės ženklas.

Šventinę dieną vainikavo renginys „Viena giminė, viena kalba, viena žemė“, kuriame pasirodė Lietuvos kariuomenės orkestras (vad. E. Ališauskas), Šilutės meno mokyklos fanfarinis orkestras „Pamarys“ (vad. G. Raila), šokėjų grupė „Pamarietė“ (vad. J. Railienė), solistas Deivis Norvilas, Klaipėdos Stasio Šimkaus konservatorijos mišrus choras (vad. J. Vyšniauskienė) ir daug kitų atlikėjų. Šilutės kultūros ir pramogų centras buvo sausakimšas, o žiūrovai turėjo unikalią galimybę – išgirsti specialiai Klaipėdos krašto prie Lietuvos šimtmečiui sukurto žygio maršo MAŽOJI LIETUVA (muzika Kazio Daugėlos) premjerą.

„Mažosios Lietuvos sostinėje Šilutėje paminėjome ypatingą dieną, žymią istorinę datą – 100-metį, kai tapome viena tauta, kai Mažoji Lietuva buvo prijungta prie Lietuvos. Džiaugiuosi, kad esame darni ir vieninga bendruomenė, kuriai svarbi mūsų krašto istorija“, – renginio metu kalbėjo meras V. Laurinaitis.

Komunikacijos skyriaus inf.

Mažoji Lietuva – vienas iš penkių Lietuvos etnografinių regionų, kuriam priklauso Klaipėdos miesto, Neringos ir Pagėgių savivaldybės, Šilutės rajono – Šilutės, Rusnės, Kintų, Saugų, Juknaičių, Usėnų, Tauragės rajono – Lauksargių, Jurbarko rajono – Smalininkų ir Viešvilės, Klaipėdos rajono – Dovilų, Kretingalės, Priekulės, Sendvario, Dauparų-Kvietinių ir Agluonėnų seniūnijos.

Vadovaujantis tuo, kad XIX a. pab.–XX a. pr. mieste buvo lietuvininkų, siekusių Mažąją Lietuvą prijungti prie Didžiosios, susitelkimo centras, o šiuo metu telkiasi didžiausios Mažosios Lietuvos kultūrinio palikimo puoselėtojų pajėgos (Hugo Šojaus muziejus ir t. t.), Šilutė tapo simboline Mažosios Lietuvos sostine. Tai įteisinta atnaujintame ir 2022 m. pradžioje Etninės kultūros globos tarybos paskelbtame Lietuvos etnografinių regionų žemėlapyje

Iškilmingi šventiniai renginiai vyko prie savivaldybės.

Vaikai prie Šilutės Hugo Šojaus dvaro sudėliojo Lietuvos žemėlapį ir iškėlė užrašą ŠILUTĖ.

Ant Šilutės Hugo Šojaus dvaro sienos atidengtas etnografinio Mažosios Lietuvos regiono sostinės ženklas.

Romo Gurklio foto.

Prie istorinio pastato – Šilutės krašto atstovų, pasirašiusių Klaipėdos krašto (Šilutės) seimo deklaraciją, atminimas.

SUPLEVĖSAVO **MAŽOSIOS LIETUVOS** VĖLIAVOS

Minint istorinį Klaipėdos krašto susivienijimo su Lietuva šimtmetį, šios datos išvakarėse Priekulėje duotas startas Klaipėdos krašto metams – iškilmingos ceremonijos metu kūrusiems ir kuriantiems Lietuvą pirmą kartą istorijoje įteiktos Mažosios Lietuvos vėliavos.

PRISIMINTI IR BRANGINTI

Nuskambėjus neoficialiam Mažosios Lietuvos himnui, kurį atliko Priekulės kultūros centro jungtinis kolektyvų choras, istorinės etnografinio regiono vėliavos scenoje suplevėsavo visų vienuolikos rajono seniūnijų seniūnų rankose. Už Klaipėdos krašto istorijos tyrinėjimą, kultūros puoselėjimą ir sklaidą jos taip pat įteiktos ir profesoriui Domui Kaunui, priekuliškei rašytojai Editai Barauskienei, kultūros darbuotojai, dreverniškei Virginai Asnauskienei ir istorikei, humanitarinių mokslų daktarei Silvai Pocytei.

Dar viena vėliava parvežta į Gargždus. Sausio 15 d., minint tikrąją 1923 metų sausio sukilimo datą, simboliškai Mažosios Lietuvos krašto vėliava buvo pakelta prie buvusio Mažosios ir Didžiosios Lietuvos pasienio punkto, kur šiandien yra įkurtas Gargždų vaikų ir jaunimo laisvalaikio centras.

Sveikindami su šaliai reikšminga sutartimi, Klaipėdos rajono vadovai meras Bronius Markauskas, mero pavaduotojos Ligita Liutikienė ir Violeta Riaukienė atkreipė dėmesį, kad Klaipėdos krašto atskyrimas, o vėliau ir prijungimas prie Lietuvos paliko didelį pėdsaką šalies istorijoje. Klaipėdos rajone gyvena ir sugyvena įvairių tikėjimų, skirtingas kultūras puoselėjantys žmonės, tačiau juos visus vienija meilė Lietuvai ir savo kraštui.

„Dėkojame visiems, kūrusiems ir kuriantiems Lietuvą. Be galo svarbu branginti, prisiminti ir tyrinėti istoriją tokią, kokia ji buvo. Todėl ačiū tariame visiems, kurie atlieka didelius darbus ir žinias apie šį istorinį laikotarpį perduoda mums visiems“, – kalbėjo Savivaldybės vadovai.

Renginio metu pristatyta ir rašytojos, Gargždų miesto garbės pilietės E. Barauskienės knyga „Šimtas metų po vienu stogu: Klaipėdos krašto susivienijimo su Lietuva 100-mečiui“. Šventės dalyviai taip pat išgirdo ir Vilniaus universiteto profesoriaus D. Kauno pranešimą „Ar Klaipėdos kraštas buvo prijungtas ar suvienytas su Lietuvos Respublika? Lemtingi 1923 metų sausio dienų įvykiai“, o muzikinius kūrinius dovanojo kompozitorė, dainų atlikėja ir kūrėja Raminta Naujanytė-Bjelle.

RENGINIŲ GAUSA

Klaipėdos rajone vyks ir daugiau šiam istoriniam įvykiui paminėti skirtų renginių – kviečiame dalyvauti. Vasario 16 dieną, kai minima ir Lietuvos valstybės atkūrimo diena, Priekulės kultūros centras visus pakvies į Ernsto Vicherto teatro meninę kompoziciją „Dievas, kurdamas Lietuvą, į dalis jos nedalino“. Rugpjūčio mėnesį nuaidės ir „Vilhelmo teatrų festivalis“, dedikuotas Klaipėdos krašto suvienijimo su Lietuva 100-mečiui.

Dovilų etninės kultūros centras planuoja „gyvenimą prie Mažosios Lietuvos sienos“ pristatyti nacionalinėje televizijoje, taip pat rajono gyventojams ir svečiams pasiūlys elektroninį žemėlapį su jame išsidėsčiusiomis Mažosios Lietuvos kapinaitėmis Klaipėdos rajone, taip pat edukacijas apie siauruką, 1830–1831 m. sukilėlių pasitraukimą į Prūsiją, Klaipėdos krašto prijungimą prie Lietuvos. Rudenį Dovilų etninės kultūros centras pristatys ir keliaujančią fotografijų parodą, kurioje atsispindės Mažosios Lietuvos tradiciniai augalai nuo biologijos iki simbolikos. Taip pat bus atliekami ir etnografiniai lauko tyrimai „Mes ir jie…“, siekiant parodyti kintančią Klaipėdos rajono gyventojų tapatybę.

Į renginių ciklą įsijungs ir J. Lankučio viešoji biblioteka, Gargždų kultūros centro kino teatras „Minija“, Gargždų krašto muziejus. Klaipėdos rajono turizmo informacijos centras ruošiasi sukurti ir paženklinti kultūrinį maršrutą „Sieną tarp Mažosios ir Didžiosios Lietuvos“ bei suorganizuoti keliaujančią fotografijų parodą, kurioje būtų pristatoma, kaip kultūros paveldo objektai atrodė 1923–1939 metais ir kaip atrodo dabar.

Klaipėdos r. savivaldybės inf.

Savivaldybių žinios

„Savivaldybių žinios“
leidžiamas nuo 1996 m.

Markučių g. 15, LT-11347 Vilnius,
el. p. *info@savzinios.lt*, interneto svetainė *www.savzinios.lt*
Direktorė Lina Belevičienė, tel. 8685 39454,
redaktorius Romas Gurklys, tel. 8685 39452,
Facebook savzinios Ieva Cataldo, *cataldoieva@gmail.com*

Spausdina UAB Lietuvos ryto spaustuvė
Gedimino pr. 12A, LT-01103 Vilnius
Tiražas 2000 egz.
ISSN 1392–2467

Mūsų partneriai
STRUCTUM
Mano Kraštas

PASIDIDŽIAVIMO DIENA

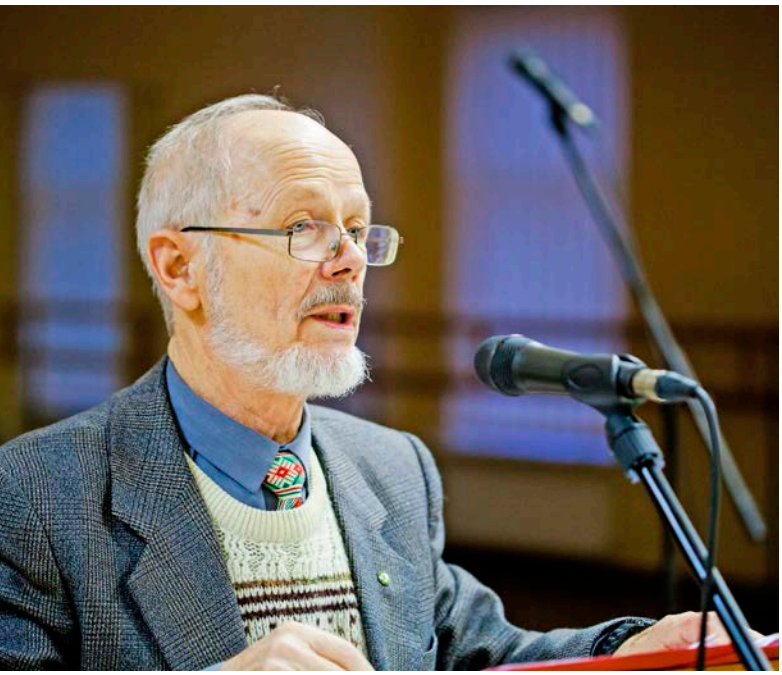

Vytautas ŠILAS, *Mažosios Lietuvos reikalų tarybos pirmininkas*

2006 m. liepos 19 d. Lietuvos Respublikos Seimas sausio 15-ą dieną, kai 1923 metais lietuviai sukilimu paėmė į savo rankas valdžią Klaipėdos krašte, įvertinęs jo svarbą paskelbė Atmintina Klaipėdos krašto diena. 2021 m. birželio 17 d. Seimas paskelbė 2023-iuosius metus Klaipėdos krašto metais. Ar Klaipėdos krašto sukilimo ir Klaipėdos krašto susijungimo su Lietuvos Respublika 100-metis bus iškilmingai minimas visoje Lietuvoje ar tik pačioje Klaipėdoje priklauso ne tik nuo Lietuvos Vyriausybės ir Lietuvos Prezidento, bet ir nuo mūsų visų supratimo.

Pirmojo pasaulinio karo išvakarėse etninė Lietuva dar buvo dviejų imperinių valstybių Rusijos ir Vokietijos valdžioje. Didžioji Lietuva, Vilniuje paskelbusi Tautos tarybos 1918 m vasario 16-os Nutarimą (Nepriklausomybės Aktą) apie Lietuvos valstybės atstatymą, išgyveno labai sudėtingą laikotarpį. Kitais metais už valstybės išsaugojimą ir teritorinį vientisumą jai teko sunkiai kovoti trijuose frontuose – šiaurėje prieš Latvijoje dislokuotus baltagvardiečių bermontininkų pulkus, rytuose – prieš bolševikinės Rusijos ir pietuose – prieš pilsudskinės Lenkijos intervenciją. Atsipeikėjo ir Mažoji Lietuva, net 650 metų išbuvusi vokiečių valstybių valdžioje. Jos Tautinė taryba Tilžėje 1918 m. lapkričio 30 d. pasirašė Pareiškimą (žinomą Tilžės Akto vardu), kuriuo deklaravo reikalavimą kad Mažoji Lietuva būtų sujungta („priglausta“) su Didžiąja Lietuva.

1918 m. lapkričio 11 d. Vokietija kapituliavo prieš Antantės aljansą. Pasibaigus karui, remiantis Versalio taikos sutarties 39-uoju straipsniu, nuo Vokietijos buvo atskirta tik Mažosios Lietuvos šiaurinė dalis, Klaipėdos kraštas, kaip „visada buvęs lietuviškas“. Tačiau 1920 m. vasarį Antantės ambasadorių konferencijos, kurioje dominavo Prancūzija, sprendimu jis buvo perduotas administruoti Prancūzijai, o ne atsikūrusiai Lietuvos valstybei. Pretekstas: „lietuvių teritorijos statusas dar nėra nustatytas“, t. y. Lietuvos valstybė nėra pripažinta „de jure“. Prancūzija, laikydamasi nuostatos, kad Lietuva yra ta pati Lenkija, norėjo priversti Lietuvą susijungti su Lenkija į vieną valstybę, kurioje Lietuva galėtų turėti tik kultūrinę autonomiją, ir siekė Klaipėdos kraštą paversti jos sąjungininkės Lenkijos valdomu Freištatu (Laisvąja Memelio valstybe).

Pasitarti, kaip priešintis bręstančiai Freištato grėsmei, grupė lietuvininkų susitiko su Lietuvos konsulu Klaipėdoje Jonu Žiliumi. Mažosios Lietuvos istoriko politologo Martyno Gelžinio žodžiais, „Klaipėdiečiai sugebėjo J. Žilių patraukti savo pusėn ir jo asmenyje laimėjo savo planų rėmėją“. Visi tuomet sutarė, kad prancūzai laisva valia Klaipėdos krašto Lietuvos valstybei neperduos, kad reikia drastiško sprendimo – prolenkiško Freištato išvengti ginkluotu pasipriešinimu. Tokiam sprendimui priimti V. Žilius turėjo įtakos Lietuvos šaulių sąjungos centro valdybos pirmininkui rašytojui ir šis lietuvininkų vardu buvo įgaliotas sukilimo rengimo klausimu pasikalbėti su Lietuvos premjeru Ernestu Galvanausku.

1922 m. lapkričio 17 d. iš Paryžiaus „gerai informuotų šaltinių“ atėjo žinia, kad Ž. Larošė komisijos sprendimu Klaipėdos kraštą bus rekomenduojama 15-ai metų paversti laisvąja valstybe, kontroliuojama Tautų Sąjungos. Kitą dieną apie tai jau rašė ir Europos laikraščiai. 1922 m. lapkričio 20 d. E. Galvanauskas Klaipėdos krašto išlaisvinimo klausimą iškėlė ministrų kabineto posėdyje. Jame labai abejojant buvo pritarta sukilimo idėjai ir aptarta galima tolimesnių veiksmų strategija. Kovinių operacijų strategu ir vadovu buvo paskirtas Lietuvos slaptosios tarnybos viršininkas Jonas Polovinskas-Budrys. Jo pagrindiniu talkininku buvo lietuvininkas E. Simonaitis. Visiems buvo aišku, kad be pačių klaipėdiečių dalyvavimo apsieiti jokiu būdu negalima: teisinę atsakomybę už vykdomą sukilimo operaciją prisiimti ir ją legitimuoti turėjo patys klaipėdiečiai.

E. Simonaičio pastangomis buvo surasti patikimi kandidatai, sutikę įeiti į pasipriešinimo prancūzų valdžiai (oficialiai – į pasipriešinimą jos paskirtai vokiškajai direktorijai) politinį organą Vyriausiąjį Mažosios Lietuvos gelbėjimo komitetą (VMLGK). Apie šio komiteto sukūrimą buvo paskelbta 1922 m. gruodžio 18 d. Jo pirmininku tapo autoritetingas tautinio sąjūdžio veikėjas, žymus spaudos darbuotojas, vienas iš Mažosios Lietuvos tautinės tarybos steigėjų, istorinio 1918 m. Tilžės Akto, paskelbusio lietuvininkų siekį „priglausti Mažąją Lietuvą prie Didžiosios Lietuvos“, signataras Martynas Jankus.

Turėdamas etninių vietos gyventojų pritarimą jungimuisi prie Lietuvos valstybės, VMLGK 1923 m. sausio 7 d. pakvietė Lietuvos šaulius paramai: „Jūs žinote, kad mūsų mažai yra, kad mes esame nepritryę kovotojai, dėl to mes šiandien šaukiamės Jūsų pagalbos“. Sausio 9 d. Gelbėjimo komiteto manifestas „Visiems gyventojams Klaipėdos krašte“ (lietuviškai ir vokiškai), paskelbė, kad komitetas ima visą krašto valdžią į savo rankas ir paveda E. Simonaičiui per 3 dienas sudaryti naują direktoriją. Tą dieną pagal numatytą planą ir prasidėjo Klaipėdos krašto išlaisvinimo operacija. Sausio 10 d. Jono Budrio vadovaujami per 1100 kovotojų iš Lietuvos valstybės (karių savanorių, karo mokyklos kariūnų ir šaulių) įžengė į Klaipėdos kraštą. Apie 300 vietos sukilėlių rūpinosi žvalgyba, nepatikimų policininkų nuginklavimu, policijos ir administracijų būstinių sargyba.

1923 metų sausio 9 d. prasidėjęs sukilimas, nukreiptas prieš karinę prancūzų prefektūrą ir vokišką administraciją, sėkmingai sausio 15 d. pasibaigė. Prancūzų garnizonas Klaipėdoje iškėlė baltą vėliavą. Mažosios Lietuvos gelbėjimo komitetų atstovai, sausio 19 d. susirinkę Šilutėje į Klaipėdos krašto seimą, priėmė Deklaraciją dėl Klaipėdos krašto prisijungimo prie Lietuvos valstybės. 1923 metų vasario 16 d. Ambasadorių konferencija (Paryžiaus taikos konferencijos vykdomasis organas) oficialiai perdavė Klaipėdos krašto suverenumą Lietuvos Respublikai. Taip žlugo Freištatas, „laisvoji valstybė“, kurią turėjo valdyti Prancūzijos globojama Lenkija. Lenkų istoriko diplomato Sergijaus Mikuličo vertinimu „Lietuvos laimėjimas Klaipėdoje buvo didelis Prancūzijos, o ypač Lenkijos pralaimėjimas“.

Sutelktomis Lietuvos šaulių, karių savanorių ir pačių lietuvininkų pastangomis Lietuvos valstybė atgavo Klaipėdos žemę ir tapo jūrine valstybe. Klaipėdos krašto sukilimas – akivaizdus istorinio teisingumo atstatymo žygis, leidęs tapo stipresnė priešpriešoje su tuomet agresyvumu pasižymėjusia Lenkija. Todėl šio sukilimo pergalės diena, sausio 15-oji, yra su pasididžiavimu minėtina diena, kaip viena iš pačių lemtingiausių Lietuvos istorijos datų, greta iškilmingų Mindaugo karūnavimo, Žalgirio mūšio, Vasario 16-osios bei Kovo 11-osios dienų.

BENDRUS TAURAGĖS KRAŠTO PROJEKTUS KOORDINUOJA **„ŽALIASIS REGIONAS“**

Kokie pastarieji metai buvo Tauragės regionui, kalbamės su Tauragės regiono plėtros tarybos pirmininku, Jurbarko rajono savivaldybės meru Skirmantu Mockevičiumi.

Gerb. mere, kokie pastarųjų metų regiono plėtros rezultatai, su kokiais sunkumais tenka susidurti ir kokius regioninius projektus regiono savivaldybės įgyvendins ar planuoja įgyvendinti naujajame finansiniame laikotarpyje?

Regionų plėtros tarybų kolegijos darbo kokybė, drįsiu pasakyti, tiesiogiai priklauso nuo to, kaip dirba Regiono plėtros tarybos administracija – direktorė ir jos komanda. Tauragės regiono plėtros tarybos administracijos direktorė Jurgita Choromanskytė subūrė itin profesionalią komandą, todėl kolegijos nariams – regiono savivaldybių merams, savivaldybių tarybų nariams – puikiai sekasi ieškant bendrų sprendimų, kuriuos įgyvendinus naudą pajustų visi Tauragės regiono gyventojai.

Labai džiaugiuosi, kad Jurbarko, Pagėgių, Šilalės, Tauragės rajonų savivaldybių komandos dėjo dideles pastangas, kad diskutuojant kartu su savivaldybių tarybų nariais, savivaldybių įstaigų vadovais, nevyriausybinėmis organizacijomis, bendruomenėmis, išgryninome sparčiausiai spręstinas bendras regionui problemas ir susitarėme dėl jų sprendimo būdų. Užsibrėžėme ambicingą tikslą – sausio mėnesį vyksiančiuose savivaldybių tarybų posėdžiuose svarstysime vieną svarbiausių Regiono plėtros plano dalių – Funkcinių zonų strategiją su numatytais konkrečiais projektais.

Vienas svarbių bendrų regiono projektų – savivaldybių vandentvarkos įmonėse susikaupiančio nuotekų dumblo tvarkymas vienoje vietoje – UAB Tauragės vandenys teritorijoje. Šiam tikslui visos savivaldybės kartu paėmus ketiname investuoti apie 10 mln. eurų ES investicijų.

Kokia situacija su projektu Tauragė+, kuris įgyvendinamas jau kelerius metus?

Projekto Tauragė+ veiksmai – pramoninių rajonų investicinio patrauklumo didinimas ir verslo plėtros skatinimas, tvaraus judumo skatinimas – vykdomi labai sėkmingai. Visose regiono savivaldybėse tvarkoma infrastruktūra (lietaus nuotekų, vandens tiekimo, nuotekų šalinimo tinklai, tiesiami privažiavimo keliai prie savivaldybei priklausančių sklypų, kurie bus pasiūlyti nuomotis investuotojams pramoniniuose rajonuose). Antrasis projekto veiksmas – tvaraus judumo skatinimas. Kuriame regioninę transporto sistemą, funkcionuosiančią nuo 2022 metų rugsėjo 1 d. Išsamiai išanalizavę regiono gyventojų poreikius dėl susisiekimo su regiono centru bei tarp regiono savivaldybių, sudarę atitinkamus susitarimus, pavedėme savivaldybių viešojo transporto įmonėms vežti keleivius regioniniais maršrutais, ir tai labai pasiteisino. Turime galimybę atnaujinti Jurbarko ir Pagėgių autobusų stotis, perkame elektra varomus autobusus, įkūrėme regioninę viešąją įstaigą „Žaliasis regionas“, koordinuojančią bendrus regioninius projektus. Apibendrinant galima teigti, kad projektas išmokė mus tarpusavio bendradarbiavimo ir siekio ieškoti visam regionui naudingų sprendimų ir bendrų veiksmų.

Jūsų manymu, pasiteisina ar ne regioninė politika ir kiek realūs veiksmai atitinka lūkesčius?

Regioninė politikos evoliucionavimą vertinčiau dviejų mero kadencijų požiūriu. Kalbant apie 2019–2023 metų kadenciją, ji centrinių institucijų požiūriu į regionus labai skiriasi nuo ankstesnės. Visi merai aktyviai dalyvavo kuriant Regionų plėtros programą, ypač didelį dėmesį regioninei politikai skiria JE Respublikos prezidentas Gitanas Nausėda, su regionais susijusių klausimų parlamentinę kontrolę dažnai atlieka Seimo Valstybės valdymo ir savivaldybių komitetas, esame girdimi Vyriausybės kanceliarijos, labai reikšmingą metodinę pagalbą teikia Centrinės projektų valdymo agentūros ekspertai. Antra vertus, savivaldybės pačios turi būti aktyvios regioninės politikos kūrimo ir plėtros procese, nes kai kurioms ministerijoms, deja, regioninės politikos terminas beveik nežinomas…

Tauragės regiono plėtros tarybos pirmininko Skirmanto Mockevičiaus interviu LRT redakcijai. ES struktūrinių fondų lėšomis į regioną ateinančių septynių metų laikotarpiu bus investuoti beveik 24 milijonai eurų.

Kokią įtaką regioninei politikai turi švietimo ir sveikatos priežiūros tinklo reforma? Kaip ši reforma atsispindi Jurbarko rajonui, o gal ir visam regionui?

Jurbarko rajono švietimo įstaigoms švietimo reforma didesnių pokyčių neatnešė, nes švietimo įstaigų tinklas ir iki tol buvo pakankamai optimalus. Be abejo, pokyčių buvo ir jie vis dar vyksta, tačiau dėl jų politinis sutarimas savivaldybės taryboje yra. Gerokai sudėtingesnė situacija kalbant apie asmens sveikatos priežiūros įstaigų reformą. Čia teko įdėti itin daug pastangų, kad įtikinti Sveikatos apsaugos ministeriją savivaldybių ligoninėse drastiškai nemažinti paslaugų, kadangi kiekvienas savivaldybės gyventojas turi pagrįstą lūkestį gydymo paslaugą gauti kuo arčiau savo gyvenamosios vietos. Puikiai suprantame ir Sveikatos apsaugos ministerijos siekį optimizuoti išlaidas sveikatos sistemai ir gerinti paslaugų kokybę, todėl glaudžiai bendradarbiaujame su Sveikatos apsaugos ministerija, investuojame pakankamai dideles savivaldybės biudžeto lėšas gerinant ligoninės infrastruktūrą, dalyvausime bandomajame pacientų pavėžėjimo projekte.

2022 metų pabaigoje viešosios bibliotekos Šimkaičių filialas lankytojams atvėrė duris naujose patalpose. Atidarymo juostelę perkirpo meras Skirmantas Mockevičius, savivaldybės viešosios bibliotekos direktorė Rasida Kalinauskienė ir Šimkaičių filialo bibliotekininkė Jolanta Jucikaitė (centre).

Praėję metai Jurbarko rajonui buvo skirti Lidijai Meškaitytei? Kuo jie buvo ir yra svarbūs Jurbarko rajonui?

Praėjusių metų gruodžio 30 d., Lidijos Meškaitytės gimimo dieną, Smalininkuose, dailininkės gimtajame mieste, gražiu baigiamuoju renginiu užbaigėme visus metus trukusį renginių ciklą. Plenerai, paskaitos, konferencijos, dailininkės originalių darbų parodą, Lidijos Meškaitytės premijos konkursas meno darbams sukurti – visus metus šios pasaulinio lygio dailininkės vardas skambėjo visame Jurbarko rajone. Tai buvo puiki proga išsamiai analizuoti daugumai dar mažai pažįstamą dailininkės kūrybą, lyginti ją Lietuvos ir pasaulio kontekste ir suprasti, kokio lygio darbus ji sukūrė ir visus juos dovanojo Lietuvai.

Kuo dar reikšmingi buvo praėję metai Jurbarko rajonui?

Jurbarko miesto ir rajono gyvenimas neatsiejamas nuo upių. Jurbarkas įsikūręs Imsrės, Mituvos ir Nemuno santakoje, Nemunas vingiuoja visų mūsų rajono pietiniu pakraščiu. Daugybę metų Nemunu vyko itin intensyvi krovininė laivybą, tačiau per paskutiniuosius 30 metų dėl nepakankamai valomos upės vagos laivyba praktiškai nevyksta. Praėjusiais metais vykdytas ir šiai metais numatomas užbaigti bunų (hidrotechninių įrenginių) statybos projektas sureguliuos Nemuno vagos gylį, ir Nemunu bus galima vežti didžiulius kiekius krovinių. Atlikta studija parodė, jog metinis krovinių gabenimo laivais potencialas – 700 tūkstančių tonų nuo Kauno iki Jurbarko ir 1 mln. tonų nuo Jurbarko iki Klaipėdos. Laivybos plėtra Nemune, Jurbarko uosto plėtra neabejotinai pakeis Jurbarko miesto ir viso rajono, netgi regiono, investicinį patrauklumą.

Ko tikitės iš šių metų? Ko palinkėtumėte savo kolegoms, savivaldybių tarybų nariams?

Tikiuosi, jog šiais metais pasaulyje sulauksime taikos (turiu omeny Rusijos agresiją prieš Ukrainą). Na, o savivaldoje – visiems linkiu sėkmingų rinkimų, tikiu, kad siekiantys tapti savivaldybių tarybų nariais supranta, kokios tais atsakingos pareigos. Neabejoju, kad tarybos su išrinktais merais suderins savo veiksmus vadovaudamiesi naujomis teisės normomis, ir visų bendras darbas atitiks juos rinkusių gyventojų lūkesčius.

Dėkoju už pokalbį.

Kalbino Janina Sabataitienė

NERINGA – NAUJAS PRECEDENTAS
ŠALIES ISTORIJOJE

Neringos miesto istorijoje – pokytis, įprasminantis daugiasluoksnę šio krašto praeitį ir kuriantis naują precedentą šalies istorijoje. Įsiklausydama į istorikų argumentus – Neringos savivaldybės taryba pakeitė miesto gimtadienio datą ir 2022 metais jau minėjo gintarinę (juk gintaras yra šio krašto auksas) 585-ąją sukaktį.

2022 m. lapkričio 11-ąją vyko iškilmingas Neringos savivaldybės tarybos posėdis, kuriame buvo priimtas sprendimas, patvirtinantis naują Neringos ištakų istorinę datą. Miesto istorijos ištakomis buvo siūloma laikyti 1437 m. lapkričio 11-ąją – Nidos smuklės mokesčių mokėjimo fakto paminėjimą istoriniuose šaltiniuose.

Neringos bendruomenės akiratyje ši data atsirado, išklausius įvairius istorikų – Klaipėdos universiteto doc. dr. Nijolės Stakauskaitės, Vilniaus universiteto prof. Alfredo Bumblausko, Klaipėdos universiteto doc. Dr. Vacio Vaivados, Neringos muziejų direktorės dr. Linos Motuzienės argumentus. Diskutuojant prieita išvados, kad 1437 m. lapkričio 11-oji yra konkretus, patikimas istorinis faktas, kurį siūloma Neringai laikyti savo ištakomis.

Anot juodkrantiškės istorikės doc. dr. Nijolės Strakauskaitės, ši data tuo yra gera, nes Kuršių nerija tampa žmonėms gyventi jauki tik po Melno taikos, kuri sudaryta 1422 metais, o smuklininkas buvo ta figūra, apie kurią kaimas kūrėsi. „Šios datos tikslas – turtingą šešių šimtų metų Kuršių nerijos istoriją panaudoti renginiuose, turizmui. Neringa turi aukso gyslą“, – išnaudoti turtingą šio krašto istoriją kvietė doc. dr. N. Strakauskaitė.

Iki šiol Neringa savo gimtadienį švęsdavo pažymėdama 1961 m. lapkričio 15-ąją, kuomet į vieną administracinį vienetą buvo sujungtos keturios Kuršių nerijos gyvenvietės – Nida, Juodkrantė, Preila ir Pervalka.

„Data, apimanti pastaruosius šešis Neringos dešimtmečius neatspindi visos šio krašto istorijos ir Neringos strateginių tikslų. Šiandien daug darome, siekdami išsaugoti Kuršių nerijos kultūros paveldo vertybes, atgaivinti senąsias kurortines tradicijas, šį kraštą visoje Europoje garsinusias jau 19 amžiuje, bei siekdami skleisti ir puoselėti prieš šimtmetį čia kūrusių dailininkų ir kitų kūrėjų palikimą. Tikimės, kad nauja miesto gimtadienio data taps įkvėpimu visai Neringos bendruomenei, o mūsų svečiams – paskatinimu dar kartą atkreipti dėmesį į tai, kokį unikalų kurortą Lietuva turi“, – teigia Neringos savivaldybės meras Darius Jasaitis.

Šventiniame tarybos posėdyje Neringa bendradarbiavimo sutartį pasirašė su Ukrainos Koblevės savivaldybe. Sutartis pasirašyta atsižvelgiant į istoriškai susiformavusius dalykinius ir draugiškus santykius tarp Lietuvos ir Ukrainos bei siekiant abipusiškai naudingo bendradarbiavimo kultūros, turizmo, sveikatos ir aplinkos apsaugos, švietimo ir jaunimo srityse.

„Tikiu, kad turėsime patikimą partnerį Ukrainoje ir galėsime vystyti įvairius projektus“, – sprendimo projektą Neringos savivaldybės tarybai pristatė savivaldybės mero pavaduotojas Narūnas Lendraitis.

Savivaldybės tarybai pritarus bendradarbiavimo sutartį pasirašė meras Darius Jasaitis ir Koblevės meras Volodymyras Panyčius, įžvelgęs abiejose savivaldybėse daug panašumų.

„Esu dėkingas, kad pasiūlėte pasirašyti tarp mūsų savivaldybių bendradarbiavimo sutartį, kuri prisidės prie mūsų teritorijų plėtros, taip pat padės vieni kitiems tvirtai petys petin remti bendras Europos vertybes“, – iškilmingo posėdžio metu kalbėjo Koblevės meras.

Koblevės savivaldybė, vienijanti net dešimt miestelių, yra įsikūrusi pietryčių Mikolajivo srityje. Jis turtinga visomis kurortams reikalingas savybėmis – jo krantus skalauja Juodoji jūra, pakrantę juosia miško ruožas, kuriame įsikūrę pensionai, poilsio namai, viešbučiai. Kurortas ambicingai plėtoja turizmo infrastruktūrą. Apylinkėse esantis regioninis kraštovaizdžio parkas, gamtos rezervatas suteikia didelę pridėtinę vertę kurortui. Deja, karas sustingdė energingą Koblevės gyvenimą, tačiau nesumažino gyventojų atkaklumo ir siekio kovoti už savo laimę ir galimybę gyventi savo žemėje.

GINTARINIS GIMTADIENIS PASIPUOŠĖ MENINE INSTALIACIJA, VILIOJO RENGINIAIS

Nauja Neringos ištakų data pakeitė ir miesto gimtadienio tradicijas. Šventinėje programoje atsirado daug istorinių akcentų – švęsti gimtadienį kvietė Kuršių nerijos pašto stočių maršrutas, improvizuotos Nidos smuklės įkūrimas, vakaras pas Nidos smuklininką. Neringos – Lietuvos kultūros sostinės metais užgimęs projektas „Išgyvenk, jei gali“: Akmens amžiaus gyvenvietė Pervalkoje ir keliolika kitų inicia-

Didžiausias gintaras eksponuojamas naujajame Mizgirių gintaro muziejuje.

tyvų. Nidos švyturys sužibo istorine krištolinių Frenelio lęšių sistemos šviesa, įžiebta ir nauja meninė instaliacija. Mizgirių gintaro muziejus miestą papuošė „Gintaro šventyklėle“.

„Ši instaliacija – odė mūsų kraštui. Per gintarą kalbame apie sakralius, egzistencinius dalykus. Instaliaciją sukūrė architektas Mantas Maziliauskas, įkvėptas vėjo ir jachtų stiebų muzikos. Neringą valdo visos gamtos stichijos. Ją papildome šviesos kibirkštimi, kuri padeda žmogui tamsiuoju periodu – rudenį, žiemą“, – šviečiančios erdvinės skulptūros atsiradimo istorija dalijosi galeristė Virginija Mizgirienė.

Anot instaliacijos autorius Manto Maziliausko, turime vieną įspūdingiausių pasaulio muziejų turinio pateikimo prasme ir galvojant apie meninę instaliaciją norėjosi tęsti tai, ką galima išvysti muziejaus viduje ir taip pakviesti į kitokią kultūrą.

Prie projekto įgyvendinimo prisidėjo apie 20 žmonių. Meninę instaliaciją galima išvysti greta Mizgirių gintaro muziejaus, adresu Naglių gatvė 27.

Neringos sporto mokykla organizavo šventinius žygius gamtoje Nidoje ir Juodkrantėje, Nidos meno kolonija – Neringos miško architektūros ekskursiją. Tęsiant Lietuvos kultūros sostinės metais gimusią iniciatyvą Pervalkoje Akmens amžiaus gyvenvietę įkūrė archeologai ir renginyje „Išgvenk, jei gali“ kvietė patirti senųjų šio krašto gyventojų kasdienybę.

Nidos centre veikė „Nidos smuklė“. Tęsiant šimtametes bendrystės tradicijas, kuriomis, anot istorinių šaltinių, Kuršių nerijos gyventojai susiburdavo pašto stotyse-smuklėse pabendrauti, pasidalinti naujienomis, Neringos bendruomenės čia dalijosi kūrybinėmis, skonių ir kitomis naujienomis, buvo galima paskanauti ir gana reto gimtadienio vaišių akcento – šernienos.

Vyko koncertas „Gintarinis vakaras“, kuriame skambėjo Nidos sielos, maestro Vytauto Kernagio dainos.

Visą mėnesį vykusią Neringos ištakų 585 metų sukakčiai skirtų renginių programą pabaigė susitikimas su žurnalistu, visuomenininku, paramos Ukrainai akcijų organizatoriumi Andriumi Tapinu.

Siekdama suteikti pagalbą miestui-partneriui – Ukrainos Koblevės savivaldybei, Neringos savivaldybė renka paramą. Gyventojai kviečiami prisidėti prie lėšų rinkimo, aukojant į savivaldybės tinklapyje nurodytą sąskaitą, ar paramą teikti daiktais.

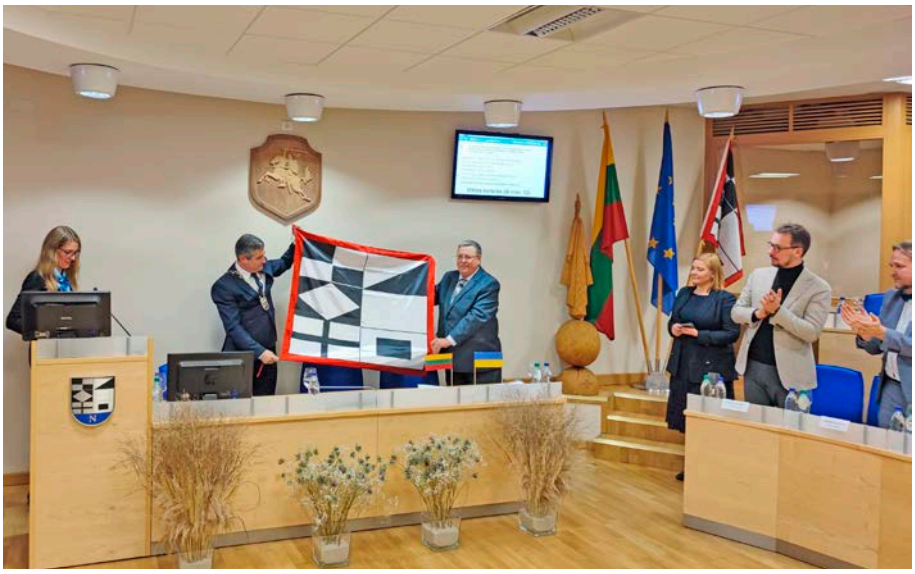

Šventiniame tarybos posėdyje Neringa bendradarbiavimo sutartį pasirašė su Ukrainos Koblevės savivaldybe.

585 gimtadienio dalyviai įsiamžino prie Neringos savivaldybės.

Miestą papuošė unikalus Mizgirių gintaro muziejus ir šviesų instaliacija. Anot Manto Maziliausko (kairėje), turime vieną įspūdingiausių pasaulio muziejų turinio pateikimo prasme.

TYRIMAS ATSKLEIDĖ SAVIVALDYBIŲ POŽIŪRĮ Į KULTŪROS PAVELDO IŠSAUGOJIMĄ – **NUO PASYVUMO IKI SĖKMĖS ISTORIJŲ**

Valstybinės kultūros paveldo komisijos vykdytas tyrimas parodė besikeičiantį šalies savivaldybių požiūrį į lėšų panaudojimą kultūros paveldo apsaugai. Dauguma savivaldybių pastebėjo investicijų į kultūros paveldo objektus naudą, o tai jas skatina aktyviau ieškoti ir kitų finansavimo šaltinių bei kurti naujas kultūros paveldo išsaugojimo iniciatyvas.

2022 m. gruodžio 14 d. Valstybinės kultūros paveldo komisijos kartu su Kultūros ministerija organizuotame renginyje pirmą kartą pabandyta apžvelgti paveldo finansavimą platesniame kontekste – savivaldybių indėlį, ES struktūrinių ir kitų tarptautinių fondų galimybes, paveldo bendruomenei rūpimus klausimus. Buvo pristatyti šalies savivaldybių lėšų panaudojimo kultūros paveldo apsaugai tyrimo rezultatai, aptarti kultūros paveldo tvarkybos finansavimo planai. Paveldo komisija yra ekspertė ir patarėja valstybinės kultūros paveldo apsaugos klausimais, todėl į renginį kviesti Seimo Kultūros komiteto, Prezidentūros, Vyriausybės kanceliarijos, Lietuvos savivaldybių asociacijos, Kultūros paveldo departamento atstovai, paveldo bendruomenė ir visi kam rūpi paveldo ateitis Lietuvoje.

Renginyje kultūros ministras Simonas Kairys pasidalino naujienomis apie Kauno ir Klaipėdos pašto pastatų perdavimą Kultūros ministerijos žinion. Susirinkusius taip pat pasveikino Seimo Kultūros komiteto pirmininkas Vytautas Juozapaitis.

„Viena iš paveldo finansavimo problemų yra pabirę skaičiai. Jų susiteminimas leidžia identifikuoti probleminį lauką, daryti apibendrinimus ir paveldui reikšmingus sprendimus“, – apie atlikto ir pristatyto tyrimo svarbą sakė Valstybinės kultūros paveldo komisijos pirmininkė doc. dr. Vaidutė Ščiglienė. Šį savivaldybių tyrimą komisija vykdo kasmet nuo pat 1997 m.

Nuo kelių tūkstančių iki kelių milijonų – kas investuoja, o kas taupo labiausiai?

Naujausias tyrimas vyko analizuojant savivaldybių suteiktus duomenis apie lėšų panaudojimą saugant kultūros paveldą 2021 m., taip pat savivaldybių prašyta pasidalinti nuomone apie svarbiausias metų aktualijas, turėjusias pozityvią ir negatyvią įtaką paveldosauginei situacijai savivaldybėje. Atsakymus pateikė visos šalies savivaldybės, išskyrus Neringos miesto, Šilutės, Ukmergės ir Vilkaviškio rajonų savivaldybes. Tyrime naudota speciali metodologija leido vertinti savivaldybių kultūros paveldo apsaugai skiriamų lėšų apimtis ir savivaldybėse vykstančius paveldosauginius procesus.

Gauti rezultatai atskleidė, kad savivaldybių finansinis indėlis į kultūros paveldo apsaugą nuo pat 1997 m. nuolat didėja, tačiau 2021 m. šis augimas sumažėjo dėl pandemijos ir sparčios infliacijos įtakos. Du trečdaliai savivaldybių kultūros paveldui skyrė nuo kelių iki keliasdešimties tūkstančių eurų, o likusi dalis – nuo šimto tūkstančių iki kiek daugiau nei milijono eurų. Bendrai savivaldybės iš savo biudžetų kultūros paveldui skyrė virš 9 mln. Eur.

Iš visų savivaldybių išsiskiria Visaginas ir Kazlų Rūda, kultūros paveldo objektams visai neskyrusios lėšų. Taip pat įdomu, kad Trakų rajono savivaldybė, kuri turi palyginti nemažai kultūros paveldo objektų, lėšų jiems tvarkyti skiria viena mažiausiai Lietuvoje.

Be to, tyrimas vertino savivaldybių iniciatyvas sutelkiant lėšas iš kitų šaltinių – valstybės, tarptautinių fondų, privataus sektoriaus ir kitų. Sugrupavus pagal apskritis matyti, kad 2021 m. kultūros paveldo finansavimas pasiskirstęs gana tolygiai – po 1–2 mln. Eur apskričiai. Tradiciškai išsiskiria Vilniaus ir Kauno regionai, sutelkę 3–3,5 mln. Eur, tačiau taupumu išsiskiria Suvalkija – Marijampolės regionas per metus sutelkė 300 tūkst. Eur.

Baigti, tęsiami ir pradedami kultūros paveldo tvarkybos projektai: nuo UNESCO iki privačių iniciatyvų

2021 m. buvo baigta tvarkyti nemažai kultūros paveldo objektų, toliau tęsiami esami ir pradedami nauji. Tarp baigtų yra ir Kuršėnų dvaro rūmai, Punios piliakalnis, rekonstruota Palūšės Šv. Juozapo bažnyčios komplekso varpinė bei tvora, Astravo dvaro parkas Biržų rajone, Alantos sinagoga, Šeduvos vilnų karšykla, Rietavo dvarvietė.

Tarp pradėtų ir planuojamų darbų yra Šiaulių dvaro sodybos, Raudondvario dvaro oficinos ir svirno, Kretingos dvaro oranžerijos tvarkybos darbai. Taip pat Šeduvos užvažiuojamųjų namų pastatas, Skuodo evangelikų liuteronų bažnyčia, Nemirsetos valčių gelbėjimo stotis, kurią Klaipėdos universitetas kartu su Palangos miesto savivaldybe planuoja pritaikyti edukacinei veiklai. Toliau tęsiami Kauno Tvirtovės I ir III fortų, Antazavės dvaro, Arklių pašto stoties komplekso Jonavos rajone, Palėvenės dominikonų vienuolyno tvarkybos darbai, atnaujinamos Kupiškio rajono bažnyčios, Raubonių vandens malūnas-karšykla-verpykla Pakruojo rajone.

2021 m. vykdyta nemažai iniciatyvų: pateikta Kauno modernizmo paraiška UNESCO, Vilniuje vykdyti kapinių skaitmenizavimo darbai, Priekulės vertingųjų savybių požymių turinčių kultūros paveldo objektų vertinimas. Taip pat visoje Lietuvoje vykdyta nemažai privačių ir bendruomeninių iniciatyvų: nuo „Art Deco muziejaus“ Kaune, VšĮ „Inovatorių slėnio“ restauruojamos Kamariškių dvaro sodybos Zarasų rajone iki privačiomis lėšomis tvarkomų dvarų, piliakalnių, malūnų ir atskirų pastatų.

Savivaldybės pastebi paveldo finansavimo naudą – tai investicija, kuri sugrįžta

Analizuojant šiuos visus atvejus ir savivaldybių skiriamą finansavimą kultūros paveldui, bei jų pateiktus atsakymus apie patirtą paveldo aktualijų įtaką, Valstybinė kultūros paveldo komisija nustatė, jog daugumos savivaldybių nuomonė dėl kultūros paveldo išsaugojimo įtakos ekonomikai bei kitoms sritims pasikeitė. Savivaldos institucijose vis labiau įsitvirtina požiūris, jog indėlis į kultūros paveldo objektų tvarkymą ir priežiūrą atneša apčiuopiamą naudą per turizmo plėtrą, sukuriamas darbo vietas, visuomenės švietimą, didžiavimosi savo kraštu skatinimą. Visa tai įkvepia savivaldybes aktyviau veikti pritraukiant lėšų ir iš kitų finansavimo šaltinių bei planuoti naujus kultūros paveldo išsaugojimo ir panaudojimo projektus.

Šalies savavaldybių tyrimą organizavo Paveldo komisijos Kultūros paveldo apsaugos analizės grupė, kuriai vadovauja Viktorija Gadeikienė, o tyrimą įgyvendino ir renginyje jį pristatė vyriausias specialistas Artūras Stepanovič.

Šis tyrimas taip pat bus pristatomas Lietuvos savivaldybėms 2023 m. sausio mėn.

MAŽOJI KULTŪROS SOSTINĖ MARCINKONYS
METUS PRADĖJO ĮSPŪDINGU RENGINIU

Rūta AVERKIENĖ

„Toli girdėc, kur Marcinkonys gieda“, – daugiau kaip penkiasdešimt metų dainuoja visoje Lietuvoje ir už jos ribų žinomas Marcinkonių folkloro ansamblis. Marcinkonys nuo seno tituluojami šilų sostine ir šilinių dzūkų kultūros lopšiu. Ir tai liudija darbštieji, kūrybingieji kaimo žmonės! Puoselėdami etnokultūrą, tradicijas ir papročius, saugodami lietuvybę ir dzūkų tarmę jie savo gražiais darbais visais laikais kūrė ir tebekuria kaimo istoriją. Šie metai Marcinkonims yra ypatingi – didžiausiam Lietuvos kaimui ir visai jo bendruomenei teko garbė nešti Lietuvos mažosios kultūros sostinės vėliavą Dainavos krašte.

Šia proga Marcinkonių kultūros centre nuskambėjo įspūdingas mažosios kultūros sostinės atidarymo ir visų metų kultūros renginių programos pristatymo renginys. Margaspalvę, gausią ir nuotaikingą šventinę programą turtino Marcinkonių talentai ir svečiai.

Šv. Mišias Marcinkonių Šv. apaštalų Simono ir Judo Tado parapijos bažnyčioje už kaimą ir jo žmones aukojo parapijos klebonas Bronius Krakevičius. Po jų visi skubėjo į Marcinkonių kultūros centrą. Fojė, išpuoštoje kaimo darbštuolių ir auksarankių austomis lovatiesėmis ir pintinėmis, kurios dzūkiškai vadinamos kašelėmis ir be kurių marcinkoniškiai į mišką grybauti neina, svečius sutiko ir dzūkiška daina pasveikino Marcinkonių folkloro ansamblio dainininkai. Čia buvo atidaryta nuostabi fotografijų paroda „Vai pucine“, liudijanti turtingą šio daugiau kaip penkiasdešimt metų dainuojančio ansamblio renginių kraitę. Taip vadinasi ir viena seniausių ansamblio dainų. Kai kurie iš nuotraukų žvelgiantys ansambliečiai jau iškeliavę Amžinybėn, tačiau tai puikus įrodymas, kaip šie žmonės garsino savo gimtą kaimą.

Šventinį renginį vedė šaunieji marcinkoniškiai Rimutė Avižinienė ir Jonas Bajoriūnas, tad liūdėti neteko niekam. Pasidžiaugę tuo, jog šie metai bus puiki proga visai Lietuvai pademonstruoti unikalius Marcinkonių kaimo kultūros turtus ir kad į šventę susirinko pilnutėlė salė marcinkoniškių ir svečių, jie kvietė aktyviai prisijungti prie visus metus kaime vyksiančių renginių.

Apie nuo senų senovės Marcinkonis garsinusius iškilius žmones paskaitą skaitė Dzūkijos nacionalinio parko ir Čepkelių valstybinio gamtinio rezervato direkcijos istorikė Virginija Pugačiauskienė. Istorikės teigimu, Marcinkonys yra puikus pavyzdys, kaip šio kaimo gyventojai visais laikais buvo lietuvybės puoselėtojai – steigė įvairias tautines draugijas, platino lietuvišką spaudą ir rūpinosi augančios kartos ateitimi. Daugybę metų buvęs kitų valstybių okupacijoje ir įtakoje, Marcinkonių kaimas išskirtinis tuo, kad išsiskyrė stipria lietuviška bendruomene ir išsaugojo savo tapatumą. Pati tautinio judėjimo pradžia Marcinkonyse buvo devyniolikto amžiaus antra pusė. Prie parapijos lietuvybės puoselėjimo labiausiai prisidėjo čia kunigavę dvasininkai: kunigas ir knygnešys Vincentas Butvydas, lietuviško sujudimo Marcinkonių krašte pradininkas Jonas Šoblickas, įvedęs pamaldas ir vaikų katekizaciją lietuvių kalba. Įdomus faktas, kad šiam kunigui besidarbuojant Marcinkonių parapijoje, čia dažnai atostogaudavo rašytojai Vincas Krėvė ir Liudas Gira. Kad Krėvė priėmė sprendimą rašyti lietuviškai, taip pat buvo šio kunigo įtaka. Kitas lietuvybės puoselėtojas buvo čia besidarbavęs kunigas, Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo Vasario 16-os akto signataras, lietuviškų mokyklų ir draugijų steigėjas, pirmųjų lietuvių katalikų periodinių leidinių bendradarbis Alfonsas Petrulis. Didelį dėmesį parapijos žmonių tautiniam auklėjimui skyrė kunigas Pranciškus Raštutis, kuris už lietuvišką veiklą 1920 metais buvo lenkų nukankintas.

Marcinkoniškius su gražia iniciatyva būti šiais metais mažąja Lietuvos kultūros sostine dzūkiškai pasveikinęs Varėnos rajono savivaldybės meras Algis Kašėta pasidžiaugė, jog bus labai puiki proga visai Lietuvai parodyti, kokia čia graži gamta ir svarbiausia, kokie darbštūs, kūrybingi ir daininginė žmonės. „Mes dainyngiem marcinkoniškiam dėkavojam ne cik

Kultūros centro fojė, išpuoštoje kaimo darbštuolių ir auksarankių austomis lovatiesėmis ir pintinėmis, svečius sutiko ir dzūkiška daina pasveikino Marcinkonių ansamblio dainininkai.

Marcinkoniškius sveikino savivaldybės vadovai ir Veronika Povilionienė su folkloro grupe.

už tas skambias dainas, bet ir už lietuvybės, patriotiškumo saugojimų. Šito krašto žmonys visais sunkiais čėsais buvo cikri savo krašto patriotai. Marcinkoniškiai dainosa ne cik savo sielvartų ar dziaugsmų išsakė ir jom langvino gyvenimų, bet ir lietuviškumų, savascį išlaikė. Iš visos širdzies dėkavojam Jumi, marcinkoniškiai, už gražias dainas, už tradicijų puoselėjimų ir Varėnos krašto garsinimų. Linkiu, kad šilų krašto soscinėn Marcinkonysa nigdi neišsekt dainų ir kultūros šalcinis“, – sveikino rajono vadovas.

Marcinkonių seniūnijos seniūnas Vilius Petraška pažymėjo, jog šio kaimo, kuriame šiuo metu gyvena apie penki šimtai trisdešimt gyventojų, žmonės visais laikais buvo kultūros ir lietuvybės nešėjai.

Šventinį renginį vainikavo nuotaikingas garsiosios folkloro dainų atlikėjos Veronikos Povilionienės ir folkloro grupių „Ratilai“ ir „Blezdinga“ koncertas.

Po koncerto marcinkoniškiai ir svečiai neskubėjo skirstytis. Čia iki vėlaus vakaro netilo dzūkiškos dainos ir pasakojimai, kiekvienas buvo svetingai pavaišintas Marcinkonių kaimo šeimininkių pagamintais dzūkiškais valgiais.

Marcinkonių kultūros centro direktorė ir bendruomenės pirmininkė Rimutė Avižinienė tvirtina, jog marcinkoniškiai jaučia didelį pasididžiavimą ir pagarbą, kad šilų sostine tituluojami Marcinkonys turi galimybę šiemet nešti Lietuvos mažosios kultūros sostinės kultūros vėliavą. „Smagu pasakyti, kad šiems ypatingiems mūsų kaimui metams ruošėmės visi drauge – ne tik kultūros centras, bet ir bendruomenė, ir kaime veikiančios įstaigos – Marcinkonių daugiafunkcis centras, biblioteka, Dzūkijos nacionalinio parko ir Čepkelių valstybinio gamtinio rezervato direkcija. Tikrai gražių renginių, su iniciatyvų nestokojančia komanda suplanavome visiems metams. Kviečiame aktyviai juose dalyvauti ne tik Marcinkonių krašto žmones, bet ir svečius iš visos Lietuvos“, – kviečia Rimutė Avižinienė.

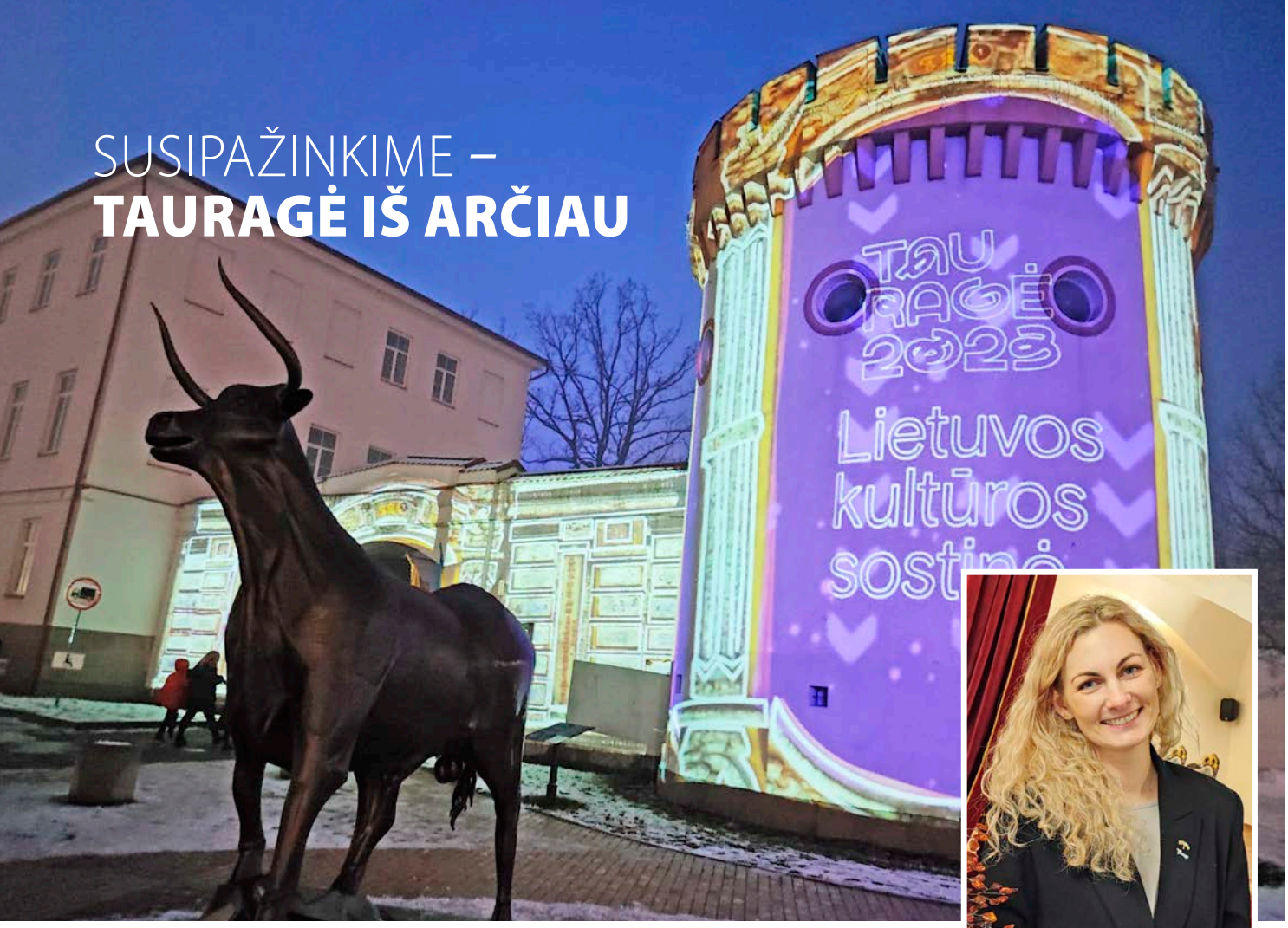

SUSIPAŽINKIME – **TAURAGĖ IŠ ARČIAU**

LIETUVOS **KULTŪROS SOSTINĖ**

Sausio 20 d. Tauragė pradėjo Lietuvos kultūros sostinės renginių ciklą. Metus atidarė įspūdingas teatralizuotas šviesos ir muzikos perfomansas „Kultūros muitinė – penki keliai". Net 150 šokėjų, dainininkų ir aktorių pasakojo sudėtingą ir daugiau nei 500 metų skaičiuojančią Tauragės krašto istoriją. Pirmajam renginiui pasirinktas pilies kiemelis, nes būtent XIX amžiaus viduryje pastatytame pilies pastate iš pradžių buvo įrengta muitinė. „Ruošimasis projektui leido identifikuoti Tauragės autentiškumą: išskyrėme esminius aspektus, kurie Tauragę pristato kaip ypatingą miestą, turintį turtingą ir įspūdingą istoriją bei ambicingus ateities planus", – sako Tauragės rajono savivaldybės administracijos Kultūros skyriaus vedėja Šarūnė Stasytienė, su ja ir kalbamės apie tai, kuo Tauragė stebins Lietuvą 2023 metais.

Kokios rajono įstaigos, kolektyvai, menininkai prisidėjo prie šio titulo pelnymo ir koks bus jų nuopelnas įgyvendinant metų programą?

Projekto vykdytojas yra Tauragės kultūros centras, bet kiekviena kultūros įstaiga – Tauragės krašto muziejus „Santaka", Tauragės B. Baltrušaitytės viešoji biblioteka, nevyriausybinės organizacijos, bei švietimo įstaigos prisidėjo kuriant programą ir prisidės ją įgyvendinant.

Papasakokite plačiau apie šiais metais Tauragėje vykstančius kultūros renginius?

Kultūros renginiai buvo suskirstyti į 5 prioritetus – 5 kelius, kuriais ir paremta visa projekto koncepcija. Bus suteikta galimybė atsigręžti į Praeities kelią, kartu keliauti Bendrystės keliu, pasigėrėti Pasaulio keliu, trumpai žvilgtelėti į Ateities kelią ir grožėtis Žaliuoju keliu. Pagrindiniai akcentai jau sudėlioti, bet šiandien galime kalbėti apie pirmojo ketvirčio renginius: kiekvienas projektas turi atidarymą todėl sausio 20 dieną vyko atidarymo renginys, kuriame ir pristatėme savo krašto savitumą, istorijos reikšmę kultūrai ateities kartoms, vasario 3 dieną pakviesime į dar neregėtą instaliacijos „Deivių giesmės" šou, kuris tikimės pritrauks žiūrovus iš visos Lietuvos, o turintys užimtą darbotvarkę turės laiko atvykti patogiu metu, nes instaliacija veiks net du mėnesius (įgyvendinant instaliaciją skirtas dėmesys etninei kultūrai ir UNESCO nematerialiam kultūros paveldui – sutartinėms, visą tai bus atskleista moderniai, pasitelkus menų sintezę ir šiuolaikinius įrankius), Kultūros muitinės festivalis kovo mėnesį pakvies į pirmuosius renginius teatro tema.

Vyrauja nuostata, kad kultūra – brangus malonumas. Kokias išvadas galima daryti iš Tauragės rajono patirčių?

Šarūnė Stasytienė: Kaimyninių savivaldybių gyventojai turės galimybę apsilankyti įdomiuose renginiuose, o taip pat tikimės, kad turizmas suaktyvės ne tik Tauragėje, bet ir aplinkinėse savivaldybėse.

Bet norint patenkinti gyventojų lūkesčius, skatinti kultūrinį turizmą ir didinti susidomėjimą rajonu – tenka investuoti. Tauragės rajono savivaldybė remia kultūros programas ir iniciatyvas, dėl ko gyventojai turi galimybę kokybiškus renginius stebėti nemokamai.

Tauragė yra regiono centras, tad gal Lietuvos kultūros sostinės vardas turės įtakos ir kitų regiono savivaldybių kultūriniam gyvenimui?

Kaimyninių savivaldybių gyventojai turės galimybę apsilankyti kokybiškuose ir įdomiuose renginiuose, o taip pat tikimės, kad turizmas suaktyvės ne tik Tauragėje, bet ir aplinkinėse savivaldybėse.

Neretai tenka išgirsti apgailestavimų, kad kultūros darbuotojo specialybę renkasi vis mažiau jaunų žmonių, kad jų nesulaukia rajonų kultūros įstaigos. Kokia situacija su kultūros darbuotojais Tauragės rajone?

Amžiaus negalėčiau išskirti, nes kultūros darbuotojų amžius yra įvairus, bet tikrai juntamas stygius tam tikros srities atstovų, kaip pavyzdį galėčiau įvardinti – režisierių.

TAURAGĖ PIRMAJAME
GEROVĖS INDEKSO PENKETUKE

Dovydas KAMINSKAS
Tauragės rajono savivaldybės meras

Šių metų pradžioje tauragiškius pasiekė gera žinia: Vilniaus politikos analizės instituto paskelbtoje ataskaitoje „Savivaldybių Gerovės Indeksą 2022“ Tauragės rajono savivaldybė tarp kaimiškųjų savivaldybių rikiuojasi sąrašo viršutinėje dalyje – penktoje vietoje.

Savivaldybių gerovės indeksą sudaro 5 komponentai: socialinis saugumas, fizinis saugumas, ekonomikos gyvybingumas, švietimo kokybė, demografija. Savivaldybės buvo vertinamos 10 balų skalėje.

Ištyrus socialinio saugumo komponentą, kurį sudaro socialinės paramos gavėjų skaičius, nemokamą maitinimą gaunančių vaikų skaičius, moterų / vyrų užimtumo santykis, skurdo rizikos lygis, Tauragė užėmė 6 vietą, surinko 3,3 balus (2021 m. 2,8 balus). Fizinio saugumo komponento, kurį sudaro saugumas keliuose, nusikalstamumas, medicinos pagalbos prieinamumas, mirštamumas nuo neužkrečiamų ligų, vertinime Tauragė užėmė 4 vietą, surinko 3,1 balus (2021 m. 2,2 balus).

4 vietoje Tauragės rajono savivaldybė atsidūrė ir ištyrus ekonomikos gyvybingumo komponentą, kurį sudaro darbo užmokestis (neto mėnesinis), veikiančių mažų ir vidutinių įmonių skaičius metų pradžioje, veikiantys ūkio subjektai metų pradžioje, tiesioginės užsienio investicijos, tenkančios vienam gyventojui metų pabaigoje, užimtumo lygis. 2021 m. Tauragės rajono savivaldybė surinko 2,5 balus (2021 m. 2,6 balus).

Švietimo komponento, kurį sudaro nelankančių mokyklos privalomo mokytis amžiaus vaikų dalis, 4–6 metų vaikų ugdymo aprėptis, mokiniai dalyvaujantys neformaliojo vaikų švietimo programose arba lanko bendrojo ugdymo mokyklų būrelius, abiturientų, gavusių 51–100 brandos egzamino įvertinimo balų, dalis – matematika, abiturientų, gavusių 51–100 brandos egzamino įvertinimo balų, dalis – lietuvių, vertinime Tauragė užėmė 21-ąją vietą, surinko 6,3 balus (2021 m. 6,2 balus)

Ištyrus sveikos demografijos komponentą, kurį sudaro demografinės senatvės koeficientas metų pradžioje, neto migracija (balansas tarp atvykusiųjų ir išvykusiųjų asmenų), Tauragė užėmė 9-ąją vietą, surinko 2,2 balus (2021 m. 3,1 balus).

Apie pastarųjų metų savivaldybės pasiekimus kalbamės su Tauragės rajono savivaldybės meru Dovydu Kaminsku.

Gerbiamas mere, kokie šios kadencijos ryškiausi rezultatai?

Per šią kadenciją žengėme svarbius žingsnius įgyvendinant žaliąjį kursą, kurio nauda miestui ir gyventojams dar labiau tapo pastebima prasidėjus geopolitiniams įvykiams ir įvertinus, kokia svarbi energetinė nepriklausomybė. Ant viešųjų miesto pastatų įrengtos 25 saulės elektrinės, o šiemet savivaldybė pradeda vieno megavato (MW) galingumo nuotolinės saulės elektrinės įrengimo darbus. Planuojama, kad iki 2025 m. Tauragės rajono savivaldybė visiems viešiesiems poreikiams naudos tik atsinaujinančių energijos išteklių energiją. Be to, visose rajono gatvėse įrengtas taupus LED gatvių apšvietimas, kuris savivaldybei nekainavo nė euro. Tauragiškiai pasinaudojo ESCO modeliu, kuomet projektą finansuoja privatus investuotojas, kuris per tam tikrą laiką jas susigrąžina iš savivaldybės sutaupytų lėšų.

Taip pat neatsiliekame diegdami darnaus judumo sprendimus. Pokyčiai prasidėjo būtent nuo viešojo transporto pertvarkos ir šiuo metu mieste jau kursuoja 5 elektrobusai, dar tris jau esame nupirkę, o per ateinančius dvejus metus jų skaičių planuojama padidinti iki 12. Gyventojai viešuoju transportu visame rajone gali keliauti nemokamai, o apie maršrutus ir atvykstančius autobusus informuoja stotelėse įrengti LED ekranai.

Dar viena naujovė, kuri buvo pasiūlyta gyventojams, yra nemokamos dviračių saugyklos, kurių daugiabučių namų kiemuose įrengtos net 75. Nors įrenginėjant saugyklas buvo kilę nemažai diskusijų, tačiau ES finansuojamas projektas įgyvendintas sėkmingai, saugyklos pripildytos gyventojų dviračių, o norą tai padaryti pareiškė beveik tūkstantis miesto gyventojų.

Žinoma, be šių projektų įgyvendinta kur kas daugiau darbų: užbaigtos Tauragės baseinas statybos, pastatytas atnaujintas „Centro turgus“, toliau buvo vystomas „Kartų parkas“, nuo pagrindų sutvarkyta Martyno Mažvydo progimnazija ir atnaujintas stadionas, asfaltuojamos miesto ir rajono gatvės. Taip pat praėjusiais metais pradėjome ir šiemet užbaigsime vieną didžiausių infrastruktūros projektų – vidinį miesto aplinkkelį, kuris padės sujungti šiaurinę ir rytinę miesto dalį.

Be didžiausių projektų įgyvendinta ir daugybė smulkesnių, bet ne ką mažiau reikalingų projektų, tarp kurių naujas fontanas, požeminiai atliekų rūšiavimo konteineriai, išvalyta jūros upės vaga, įrengti mažosios architektūros projektai, eismo saugumą gerinančios priemonės, naujos vaikų žaidimų aikštelės, renovuotos biudžetinės įstaigos ir kt. Be to įgyvendintos Dalyvaujamojo biudžeto bei Seniūnijų iniciatyvų programos, kurios gyventojams dar labiau leido įsitraukti ir prisidėti prie Tauragės rajonui reikalingų projektų įgyvendinimo.

Tauragės ateities energija – žalieji autobusai.

Pusę kadencijos buvote Lietuvos jauniausiu meru, kol neaplenkė Trakų rajono meras. Pasidalykite patirtimi, kokie jauno žmogaus atėjimo vadovauti savivaldai privalumai ir kokie kyla sunkumai, su kokiais galbūt vyresnio amžiaus asmenys nesusiduria?

Amžius nėra nei privalumas, nei trūkumas. Svarbiausia, kad dirbantis dėl savo krašto meras turėtų energijos žengti pirmyn, nestokotų optimizmo pokyčiams ir turėtų drąsos klysti ir pripažinti savo klaidas.

Kokių tikitės 2023-iųjų? Ko palinkėtumėte kolegoms, savivaldybių tarybų nariams, tauragiškiams?

Tikiuosi ir viliuosi, kad 2023 – ieji bus metai, kai Ukraina nugalės teroristinę, mafijos valdomą valstybę rusiją, Europoje vėl bus taikus dangus ir gyvenimas grįš į stabilesnes vėžes. Visiems linkiu būti sveikiems, laimingiems ir sėkmingiems!

Dėkoju už pokalbį.

Kalbino Kasparas Bertašius

ŠIAULIŲ MIESTO MERAS ARTŪRAS VISOCKAS: „SLAPTA TIKIUOSI, KAD TAI MILŽINIŠKAS NESUSIPRATIMAS“

2022 m. gruodžio 6 d. Specialiųjų tyrimų tarnyba išplatino pranešimą, kuriame teigiama, kad atliekant ikiteisminį tyrimą dėl galimai neskaidrių Šiaulių miesto savivaldybės valdomos įmonės Europos Sąjungos (ES) lėšomis finansuojamo viešojo pirkimo aplinkybių, įtarimai pareikšti Šiaulių miesto merui Artūrui Visockui. Tyrimo duomenimis, meras įtariamas daręs neteisėtą įtaką Šiaulių miesto savivaldybės administracijai bei šios savivaldybės valdomos įmonės direktoriui ir nuolatinei viešųjų pirkimų komisijai, siekiant imituoti teisėtą bei skaidrią viešųjų pirkimų procedūrą ir sudaryti išskirtines sąlygas vienai privačiai bendrovei laimėti gatvių apšvietimo įrengimo viešąjį pirkimą.

Su Šiaulių miesto meru Artūru Visocku ir kalbamės apie galimas pareikštų įtarimų priežastis, savivaldybių veiklos efektyvumo didinimą ir regionų gaivinimą.

Gerb. mere, kadencijos pabaigoje pasklido netikėta žinia – Šiaulių miesto merui pareikšti įtarimai piktnaudžiavimu. Jums tai buvo netikėtumas ar vis tik jau anksčiau radosi ženklų, kad toks teisėsaugos sprendimas gali atsirasti?

Apie tai, kad galiu susilaukti teisėsaugininkų dėmesio, kolegos man jau seniau kalbėjo – prieš kokius trejus – ketverius metus. Taigi pareikšti įtarimai man nebuvo netikėta naujiena. Juo labiau, kad tokie įvykiai kartojasi.

Ką reiškia „kartojasi“?

Prieš praėjusiuosius merų rinkimus Telšiuose buvo pradėtas ikiteisminis tyrimas, kurio metu man buvo suteiktas specialiojo liudytojo statusas. Tuometinės Darbo partijos atstovas Marijus Velička kaltino mane, kad jį persekioju. Šiame procese liudijo Tėvynės sąjungos – Lietuvos krikščionių demokratų narys Jonas Bartkus. Abu tuo metu buvo kandidatai į merus. Tokia ir politika, ir konkurencija dėl mero pozicijos. Tačiau vyko teisminiai procesai, reikėjo samdyti advokatą… Tada ne tik apsigyniau, bet ir pavyko Šiaulių miesto savivaldybės naudai laimėti Menų inkubatoriaus bylą ir atkovoti šimtus tūkstančių siekiančią sumą. Vėliau bylą pralaimėjęs advokatas, matyt, supykęs, man bylą iškėlė Vilniuje.

Atakos sustiprėjo, kai buvo pasirašoma rangos sutartis dėl bulvaro tvarkymo. Koks buvo sujudimas dėl to, kad jame pjaunami seni medžiai Ir jei būtų buvę sustabdyti darbai, būtų lūžę ir kiti projektai, nes ir kitose vietose reikėjo pjauti senus medžius. Tačiau, kai daroma politika, kam rūpi, kad pjaunami seni medžiai.

Ir per 2015 metų rinkimus tas pats vyko, tik mažesniame lygmenyje. Tada situaciją paaiškinome paskelbdami straipsnį spaudoje. Tada nelabai ir tikėjau, kad būsiu išrinktas meru.

O persekiojamas jaučiuosi nuo 2013 metų spalio mėnesio, kai prasidėjo rimtesni reikalai su šilumos ūkiu. Tada buvau tik miesto tarybos narys, bet jutau žiaurų persekiojimą. Buvo labai bjauru, bet aš suprantu, kodėl taip vyko – juk už to slėpėsi šimtai milijonų. Buvo aišku, kad išsaugant bent vieną savivaldybės pavaldumo šilumos ūkį, sprendimų gyventojų naudai turės imtis ir privačios įmonės. Ir jau dabar matome judėjimą – UAB „Fortum“ parduota. Vadinasi, tokių pelnų, kokių tikėtasi, nepavyko gauti. Nemanau, kad kažkas ryžtųsi parduoti auksinius kiaušinius.

Tačiau norint, kad išryškėtų skirtumas, atsirandantis nuo to, kam priklauso šilumos ūkis, reikalingas pavyzdys, kuriuo ir tapo Šiauliai.

O grįžtant prie teisinių dalykų, akivaizdu, kad kiekvieną kartą panaudojama vis didesnė jėga. Gan didelė jėga buvo panaudota jau 2019 metais, dabar naudojama dar didesnė. Ir nežinia, ar tai tiesiog ankstesniųjų metų tęsinys, ar tai nelemtas atsitiktinumas, kas taip pat gali nutikti, nes mano darbas nėra standartinis, todėl ir pasiekimai yra ženkliai didesni nei vidutinis Lietuvos lygis. Šiaulių miesto savivaldybės viešųjų pirkimų konkursai yra neįtikėtinai efektyvūs, nes mes veikiame nestandartiškai. Todėl man metamas šešėlis, jog kažkur sudalyvavau verslo naudai, neturi jokio pagrindo.

Dar suprasčiau įtarimų pareiškimą, jei visus darbus laimėtų vienas ir tas pats rangovas. Tačiau Šiaulių miesto savivaldybėje visur, kur dalyvavo privatus konsultantas, konkursus laimėjo skirtingi rangovai. Tai tiesioginis įrodymas, kad nėra dirbama vienai įmonei. Tas pats verslas, kurio protegavimu esu kaltinamas, tuo pačiu metu dalyvavo ir kitame konkurse ir nelaimėjo – liko tarp paskutiniųjų, nes rinkomės ekonomiškesnį pasiūlymą. To pirkimo sąmatinė vertė buvo 16,8 mln. eurų, o pasirašyta rangos sutartis nesiekia 11 mln. eurų.

Kitas pavyzdys – 2021 metų lapkričio mėnesį, kai visur kainos kilo, ir visi kalbėjo, kad trūksta lėšų, mes pasirašėme rangos sutartį, kurioje 6,7 mln. virsta į 4,8 mln. eurų, o galutinė suma – 5,3 mln. eurų. Projektą įgyvendinome per metus.

Statant sporto salę sutaupyta daugiau kaip pusantro milijono biudžeto lėšų, nes analogiškų salių statyba kitose savivaldybėse tuo metu kainavo apie 4,5–5 mln. eurų, mūsų sporto salė pastatyta už 3 mln. eurų. Šiaulių savivaldybė tapo efektyvumo pavyzdys, bet tai prasideda nuo viešųjų pirkimų. Mes orientuojamės ne į mažiausią kainą, o į ekonomiškumą, nes kai orientuojiesi į mažiausią kainą, nesi apsaugotas, kad projektas nežlugs. Šiaulių miesto savivaldybė įgyvendina apie 80 projektų ir nė vienas jų nėra žlugęs, nes mes pirkimus organizuojame truputį kitaip, negu sistema yra įpratusi. Ta sistema – visos kontroliuojančios įstaigos ir organizacijos, kurios galbūt ne visada supranta mūsų organizuojamų subalansuotų viešųjų pirkimų esmę.

Man liūdna, kad bandoma klijuoti nusikaltimą toje vietoje, kurioje, mano manymu, esame sektini. Kartojasi situacija, kokia buvo su šilumos ūkiu. Ir tada mus puolė valstybė su savo tarnybomis ir verslu. Ir dabar panašiai. Už pažangų darbą vietoj medalio gauni atvirkštinį veiksmą.

Ir toks įvertinimas palieka pėdsaką tiek darbe, tiek asmeniniame gyvenime.

Be abejo, tai trikdo. Jei neturėčiau 2019 metų patirties gal ir būčiau supanikavęs, nebegalėjęs normaliai dirbti. Kadangi esu aptalžytas, suprantu, kad tai gali būti ženklas, jog mes viešųjų pirkimų ir rangų srityse labai gerai dirbame.

Labai viliuosi, kad čia yra grubi klaida, nes sistema pati iš savęs yra nelanksti, o Šiaulių miesto savivaldybės darbas, palyginti su bendrąją sistema, yra labai lankstus. Manau, kad mūsų darbą reikia kopijuoti, nes mes nebijome įsitraukti į procesus privataus verslo, konsultantų, kurie plačiai paskleidžia informaciją apie viešųjų pirkimų konkursus ir vėliau dėl to vyksta aršūs rangos konkuravimai, o laimėjusieji labai kokybiškai atlieka darbus. Tad man metami kaltinimai neatitinka mano veiklos braižo, todėl, manau, jie yra logikos klaida.

Aš neslepiu, kad kalbuosi su įmonių vadovais, kalbuosi su verslinin-

kais. Ir kalbuosi atvirai. Jei teisėsaugos pareigūnai mane stebėjo kelerius metus, jie turėjo daug kartų girdėti, kaip aš dirbu iš savo kabineto. Buvo labai aršių pokalbių ir ne sykį buvo apgintas viešasis interesas. Jei jie sekė, jie turėjo pastebėti bendrą darbo braižą ir prieš teikdami įtarimus pagalvoti, kad kažkas ne taip. Visi tie įtarimai iš esmės yra vėjų vėjai.

Po visų tų įvykių susidaro įspūdis, kad kuo geriau rūpiniesi viešuoju interesu, tuo labiau užkliūvi sistemai ir kad sistema nebūtinai dirba viešajam interesui. Arba ta sistema tiek nelanksti, kad net nesupranta lankstesnės darbo formos, nes tokie atvejai, kaip mano, yra dar labai reti. Aš manau, kad dirbu europietiškais atvirais metodais, ko visi ir tikisi iš Lietuvos. Manau, būtent to tikisi ir žmonės.

Paminėjote, kad sistema labai nelanksti, Jūsų manymu, kodėl ji tokia: gal kažkam naudinga jos nekeisti ar vis tik ji labai inertiška?

Manau, kad antrasis variantas. Sistemos inertiškumą matau, suprantu ir kartais bijau per toli nuo jos atitrūkti, nes ji efektyvumo prasme pradės nebesuprasti ir tai kiek mane pristabdo. Tačiau kai tave pasamdo miestas ir kai supranti, kad Šiauliai yra ant didmiesčio ribos, stengiesi daryti, kad jis didmiesčiu ir išliktų, stengiesi pateisinti žmonių lūkesčius. Juk jei vienas iš didžiųjų miestų pabyra, problemų atsiranda visai Lietuvai. Todėl tenka imtis netradicinių sprendimų. Vienas tokių – šilumos ūkis, dėl kurio, kaip sakiau, buvome labai grubiai atakuojami tiek valstybės, tiek ir verslo.

Man visiškai nesuprantami suvaržymai dėl savivaldybės įmonių. Juk dalį darbų gali padaryti savivaldybės įmonė, jos turi tam reikalingus resursus, o paramos lėšos liktų mieste. Mano tikslas, kad kuo daugiau europinės paramos lėšų liktų Šiauliuose. Jei galima išsikovoti, kad dalį darbų atliktų savivaldybės įmonė, mes ir išsikovojome, tačiau kodėl neleisti joms dalyvauti savivaldybių rengiamuose viešųjų pirkimų konkursuose? Kuo Jono ir Petro įsteigtas UAB-as yra geresnis už UAB-ą, kuris priklauso visiems tos savivaldybės gyventojams, juk abu siekia pelno.

Kalbama apie regionų gaivinimą, o ką matome realiai? Niekaip nesurandama lėšų geležinkelio linijai į Šiaulių laisvąją ekonominę zoną ir Šiaulių oro uostą užbaigti. Dalis geležinkelio infrastruktūros – 1,4 km ilgio vėžė jau yra nutiesta, bet darbams užbaigti Vyriausybė neberanda pinigų, nors ši vėžė yra strategiškai svarbi visos Lietuvos ekonomikai. Pagal visus sumanymus vėžė jau turėjo būti pastatyta, ji reikalinga laisvojoje ekonominėje zonoje baigiančiai įsikurti įmonei. Ir juokingiausia, kad vėžės projektas gimė, kai premjeras buvo Andrius Kubilius, o dabar ta pati komanda nesutinka padėti, kad projektas būtų užbaigtas.

Aš jau nekalbu apie sveikatos apsaugą, švietimą. Visos tos reformos labai abejotinai prisideda prie regionų gaivinimo.

Susidaro įspūdis, kad kuo geriau dirba savivalda, tuo labiau centrinė valdžia nori trukdyti.

Kartais pagalvoju, kad gal premjerė gauna netikslią informaciją apie tai, kas vyksta Lietuvoje? Juk, mano manymu, nė vienas premjeras ar ministras, kaip ir nė vienas meras, nedarys to, kas blogiau valstybei ir jos žmonėms.

Po rinkimų savivaldybės pradės dirbti pagal atnaujintą Vietos savivaldos įstatymą, merams suteikiami kitokie įaliojimai, tad gal savivalda lengviau atsikvėps?

Įstatymo pakeitimas įnešė visišką teisinį jovalą. Meras praranda teisę balsuoti priimant sprendimus. Mero pavaduotojas taip pat. Vadinasi, pilietinė diskusija labai susiaurėja. Seimo narys Stasys Šedbaras sako, kad mero pozicijos sustiprės. Tai melas. Pagal naują įstatymą mero sekretoriatas tampa visiškai priklausomu nuo tarybos. Dabar sekretoriatą teikia meras ir taryba balsuoja. Ir dėl sekretoriato panaikinimo kol kas reikalingas mero teikimas. Įsigaliojus naujai įstatymo redakcijai, sekretoriatą formuoja vien taryba. Ji gali sekretoriatą ir sunaikinti ir taip paralyžiuoti darbą. Taigi taryba gali visiškai panaikinti mero aplinką ir kaip tada jam reikės dirbti, kaip gims sprendimai?

O kiek rinkimų komitetų prieš šiuos savivaldos rinkimus sumažėjo? Iš politinių procesų patraukta nemaža žmonių dalis. Džiaugiuosi šiauliečių palaikymu, kai tik buvo leista rinkti parašus, mūsų komitetas tai padarė per 30 valandų. Ir tokį demokratijos potencialą bandoma prismaugti? Žmonės nėra kvaili ir esantieji politikai bent jau turėtų išminties nestabdyti tų procesų, kuriuos visiškai palaiko žmonės.

Ir dar tokia detalė. Pranešimą, kad turiu ateiti į STT pasiimti įtarimus, gavau kitą dieną, kai mes visiškai suformavome komiteto sąrašą. Ar toks stabdymas atneš Lietuvai kažkokį gėrį? Labai tuo abejoju. Mano prašymas – leiskite savivaldai dirbti. Jei neaišku, ką meras daro, ateikite į kabinetą ir pasiklauskite, o ne persekiojimus organizuokite. Visi tie persekiojimai gimdo nepasitikėjimą.

Tai 2023-iuosius pradedate išgyvendamas ne pačius geriausius jausmus?

Jausmas, kurį išgyvenu, yra ne pyktis, ne agresija, bet liūdesys, nes suveikė dvigubas standartas: iš visų tribūnų savivalda raginama ieškoti geriausių sprendimų, būti lankstesne ir efektyviai dirbančia, bet kai randi tuos sprendimus, juos padedi ant stalo ir parodai, gauni keptuve per galvą. Tačiau slapta tikiuosi, kad tai milžiniškas nesusipratimas.

Dėkoju už pokalbį.

Kalbino Justė Brigė

NĖ VIENAS **PROJEKTAS NEŽLUGO**

Šiaulių miesto spaudos konferencijoje visuomenei pateikta išsami informacija apie 2022 metais vykdytus didesnės apimties projektus. Pernai buvo įgyvendinami 82 didesni nei 10 tūkstančių eurų vertės projektai. Šių projektų darbų buvo atlikta už daugiau nei 24,5 mln. eurų. Nei vienas projektas nežlugo, nepaisant sudėtingos ekonominės situacijos ir išaugusios infliacijos.

Savivaldybės spaudos konferencijoje administracijos direktorius Antanas Bartulis informavo, kad 2022 metais buvo įgyvendinami 82 didesni projektai ir juose atlikta darbų už 24,649 mln. eurų. Iš jų kaip dvimečiai projektai buvo pradėti įgyvendinti 32 projektai ir juose per 2022 metus spėta darbų padaryti už 10,043 mln. eurų.

Į 2022 metus dar persikėlė ir 22 projektai iš 2021-ųjų. Iš didesnių projektų, kurių įgyvendinimas buvo tęsiamas ir pabaigtas 2022 metais galima paminėti Vilniaus g. bulvaro rekonstrukciją (2,2 mln. eurų), Rėkyvos progimnazijos atnaujinimą (1,7 mln. eurų), nakvynės namų kapitalinį remontą (1,7 mln. eurų).

Iš 82 didesnių praėjusių metų projektų buvo užbaigta 50 (jų vertė – 14,6 mln. eurų), o 32 projektai (jų vertė – apie 10 mln. eurų) bus tęsiami šiais, 2023 metais.

Pasak Antano Bartulio, vykdant darbus pernai susidurta su neeiliniais iššūkiais:

- neprognozuotas drastiškas žaliavų ir gaminių brangimas lėmė sutarčių kainų indeksavimą. Dėl išaugusių kainų šalyje, atsirado poreikis papildomam finansavimui, siekiant įgyvendinti projektuose numatytus darbus;
- dėl sutrikusios logistikos pasaulinės pandemijos metu bei prasidėjusio Rusijos karo veiksmų sutriko žaliavų ir gaminių tiekimo grandinės. Siekiant užtikrinti objektų užbaigimą, buvo imtasi veiksmų pratęsti rangos sutarčių terminus, ieškota galimybių dalį projektuose numatomų gaminių pakeisti analogiškų savybių, rinkoje laisviau prieinamais analogais.

„AUKSINIS FENIKSAS“ NUTŪPĖ KAUNO RAJONE

Sausio 18 d. iškilmingoje ceremonijoje Vilniaus rotušėje, aštuntą kartą buvo išdalyti prestižiniai kultūros apdovanojimai „Auksiniai Feniksai“. Lietuvos kultūros centrų asociacijos (LKCA) įsteigtais apdovanojimais siekiama atkreipti visuomenės dėmesį į kultūros centrų ir jų fizinių bei juridinių parnerių svarbą, aktualizuoti kasmet lyg Feniksą atgimstančių kultūros centrų reikšmingumą ir aktualumą tautos ir kultūros kontekste. Apdovanojimais „Auksiniai Feniksai“ pagerbiami fiziniai ar juridiniai asmenys, svariausiai prisidėję prie šalies kultūros kūrimo, plėtros, kultūros centrų sistemos vystymo.

Pasak LKCA prezidento Romo Matulio *(trečias iš kairės)*, šiuo apdovanojimu siekiama paskatinti tarpsritinį bendradarbiavimą ir išryškinti tokios partnerystės gerąsias praktikas.

Vilniaus rotušėje vykusioje iškilmingoje ceremonijoje Seimo Kultūros komiteto pirmininkas Vytautas Juozapaitis pristatė Metų kultūros politiką, kuriuo tapo Kauno rajono meras **Valerijus Makūnas**.

Atsiimdamas apdovanojimą meras pabrėžė, kad „Auksinį feniksą“ priima kaip visos Kauno rajono kultūros bendruomenės įvertinimą. „Mūsų bendruomenė yra kūrybinga, veržli ir drąsi. Puikus pavyzdys – kartu su Kauno miesto savivaldybe įgyvendinti Europos kultūros sostinės projektai, atskleidę mūsų krašto bendruomenių kūrybines galias“, – kalbėjo meras V. Makūnas.

Kauno rajonas turi unikalių švenčių, tokių kaip „Pėdos marių dugne“, Zapyškio aitvarų festivalis, Kulautuvoje rengiamas bardų festivalis „Akacijų alėja“. Ištikimybę tradicijoms patvirtina ir mėgėjų meno kolektyvams teikiami „Aukso paukštės“ apdovanojimai, kurių Kauno rajono kolektyvai turi net devynis. Aukščiausią tautodailininkų titulą „Aukso vainiką“ garliavietis Kazimieras Martinaitis yra pelnęs du, o jo kraštietis Adolfas Teresius – net tris kartus.

„Puoselėdami tradicijas nebijome eksperimentuoti“, – sakė V. Makūnas. Pernai kultūros erdve paversta sena žemkasė „Nemuno 7“ tapo tikra kultūrinio gyvenimo sensacija. Po atviru dangumi Kluoniškių kaime įrengta fotomenininko Antano Sutkaus galerija traukia fotografijos gerbėjus iš visos Europos. Daug dėmesio sulaukė ir Leono Striogos medžio skulptūrų ekspozicija Obelynėje.

Raudondvario dvaras už paveldo išsaugojimą ir profesionalaus meno puoselėjimą ne kartą pastebėtas tarptautiniu mastu. Naujam gyvenimui prikelta Zapyškio Šv. Jono Krikštytojo bažnyčia – dar viena vieta, kur vis plačiau skleidžiasi profesionalusis menas.

„Kultūra mums yra prioritetas, nes be kultūros negali būti nei geros gyvenimo kokybės, nei dvasinio augimo. Turime aktyviai veikiantį Kauno rajono muziejų, Viešąją biblioteką su 30-čia filialų, septynis kultūros centrus, o svarbiausia – didelį būrį kūrybingų žmonių. Be jų mes nebūtume ten, kur esame šiandien“, – pabrėžė V. Makūnas.

Metų kūrėjo apdovanojimas atiteko Šilalės kultūros centro direktoriaus pavaduotojui **Antanui Kazlauskui**. „Muzikinio teatro“ vadovas-režisierius A. Kazlauskas nominuotas už aktyvią, reikšmingą, kūrybingą ir pažangią kultūrinę veiklą. Jau prieš penkerius metus Šilalės kultūros centre pradėti statyti muzikiniai spektakliai susilaukė didelio žiūrovų dėmesio ir pripažinimo. Spektakliai keliasdešimt kartų rodyti Šilalės, Tauragės, Telšių, Plungės rajonų ir Panevėžio miesto gyventojams. A. Kazlauskas „Auksinio fenikso“ apdovanojimą pelnė ne tik už muzikinių spektaklių pastatymą, bet ir už Šilalės rajono gyventojų įtraukimą į mėgėjų meno kolektyvų veiklą.

Metų kultūros vadovu tapo Birštono kultūros centro direktorius, festivalio „Birštonas Jazz“ organizatorius **Zigmantas Vileikis**. „Nuoširdžiai sveikiname Birštono kultūros centro vadovą. Išskirtinės kultūros formavimas kurorte, didžiulis dėmesys tradicinių festivalių tęstinumui, nuoseklus ir profesionalus darbas – šio apdovanojimo laureatas išties vertas“, – sako Birštono savivaldybės vadovai.

Metų partneris – didžiausia Lietuvos koncertinė įstaiga **Lietuvos nacionalinė filharmonija**, savo programomis gerai pažįstama šalies miestų ir miestelių muzikos mylėtojams.

Garbingą apdovanojimą „Metų rėmėjas“ pelnė iš Kražių kilęs verslininkas **Vidmantas Fokas**. Jam apdovanojimą įteikė kultūros viceministras Albinas Vilčinskas. Laureatą sveikino Kelmės r. savivaldybės meras Ildefonsas Petkevičius, Kražių M. K. Sarbievijaus kultūros centro direktorė Lina Mikalajūnaitė, kiti kultūros atstovai. Tai pirmas Feniksas, per aštuonerius metus vykstančius apdovanojimus pasiekęs Kelmės rajoną.

Šventės dalyvius Respublikos Prezidento vardu sveikino jo patarėjas Mindaugas Bundza, Seimo Kultūros komiteto pirmininkas profesorius Vytautas Juozapaitis, LMTA rektorė doc. dr. Jurgita Žukienė, LNKC direktorius Saulius Liausa, Savivaldybių asociacijos direktorė Roma Žakaitienė, savivaldybių merai ir atstovai.

Renginio dalyvius įspūdingai pasveikino Lietuvos kultūros centrų vadovų choras (meno vadovas Saulius Liausa), unikalią dainų, šokio ir muzikos pynę atliko Prienų, Birštono, Marijampolės kultūros centrų meno kolektyvai, operos solistas Eugenijus Chrebtovas.

Parengta pagal Edmundo Mališausko, savivaldybių ir LKCA inf.